

(Trans-)Formation of Identities: Orthodox Christians in the Ottoman Balkans (c.1450–c.1750)

Циклус предавања
Сала 102, Аудиовизуелни центар САНУ
Кнеза Михаила 36, Београд

FORMIDOX

Фонд за науку
Републике Србије

Уторак, 21.10.2025 у 12:30 часова

Contested Identities: Eastern Christianity between Rome and Constantinople (First Half of the 17th Century)

Ovidiu Olar

Institute for Habsburg and Balkan Studies, Austrian Academy of Sciences

In the first half of the 17th century, two ecclesiastical institutions with a universalist vocation laid jurisdictional claims over Southeastern Europe: the Roman Church and the (Greek Orthodox) Patriarchate of Constantinople. Their “struggle for preponderance” has generated a significant body of literature; however, the overall picture still lacks many details. The aim of the present talk is to discuss two early modern descriptions of Eastern Christianity: one by the Ecumenical Patriarch Kyrillos Loukaris and one by Francesco Ingoli, secretary of the Congregation de Propaganda Fide. A comparative study of these texts allows us to better grasp the nuances of a long and intricate relationship, with a focus on its consequences for Southeastern Europe.

У првој половини 17. века, две црквене институције са универзалистичким тежњама полагале су јурисдикциона права над југоисточном Европом: Римокатоличка црква и (грчка православна) Цариградска патријашаја. Њихова „борба за превласт“ произвела је значајну количину литературе; ипак, целокупна слика и даље оскудева у многим детаљима. Циљ овог излагања јесте да размотри два ранонововековна описа источног хришћанства: један који је дао васељенски патријарх Кирил Лукарис, а други Франческо Инголи, секретар Конгрегације за ширење вере (Congregatio de Propaganda Fide). Упоредна анализа ових текстова омогућава нам да боље сагледамо нијансе дуготрајног и сложеног односа, са посебним освртом на његове последице по југоисточну Европу.

Уторак, 4.11.2025. године у 12:30 часова

Идентитетске одреднице православних монаха и покровитеља манастира на Балкану под османском влашћу (15-18. век)

Огњен Крешћ

Балканолошки институт, Српска академија наука и уметности

Предавање ће представити утицај административних пракси Османског царства на (пре)обликовање идентитетских одредница православног становништва на Балкану између 15. и 18. века. Дати проблем биће приказан на примеру православних монаха под јурисдикцијом патријараха у Пећи, као и светогорске монашке заједнице. Посебности правног и друштвеног статуса монаха испољавале су се кроз начине на које их је османска бирократија означавала. Анализом различитих врста докумената које су издавале централне и локалне власти биће приказан међуоднос између одредница које су монаси користили за себе и за своје заједнице и како су били препознати у контексту административног и судског система. Одржавање чврстих веза са монасима и даљи развитак пракси приложништва и задужбинарства утицали су на саморазумевање православног становништва, те ће посебно бити приказано како су те појаве утицале на начине идентификације припадника елита, и како су се одређене одреднице са средњовековном традицијом мењале током векова османске власти.

Уторак, 18.11.2025. године у 12:30 часова

***Стратегије идентификације у
јужнословенској реторици 15. и 16. века***

Ирена Плаовић

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Јужнословенски ретори 15. и 16. столећа, Григорије Цамблук, Андоније Рафаил и Димитрије Кантакузин, сва тројица странци у српској књижевности, аутори су похвалних слова у чије су структуре уткане бројне стратегије реторичке идентификације. Предавање ће бити посвећено тумачењу реторских поступака који учествују у процесу идентификације, као и појединим реторичким појмовима који нам могу помоћи да боље разумемо епидеиктику ове епохе, али и улогу коју књижевно обликовање игра у „идентитетским” питањима.

